

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

ובחרת בחיים – באלול ובכל השנה

הנה היום היו בחירות, אך גם בכל השנה, בכל רגע יש בחירה, כמו שכתוב (דברים ל, יט) ובחרת בחיים.

ועומדים אנו כעת בחודש אלול, שהוא ימי רחמים, וענין ימי הרחמים הוא, כי לפני יום הדין הרי צריכים הרבה זכויות לזכות בדין, ולכן הימים הם ימי רחמים, שאפשר יותר לקבל בהם זכויות, ויש סייעתא דשמיא מיוחדת לזכויות באלול.

ובשנה הזאת באלול זכינו לזכות נוספת, זכות גדולה מאד, שהצבענו לקידוש שם שמים, ויש בזה הכרזה שמשא אמת ותורתו אמת.

אכן כנגד הזכויות שיש באלול יש גם הפרעות, וכידוע שזה לעומת זה עשה האלוקים, ובכל זמן שיש אפשרות לזכויות יש גם ניסיונות.

וכגון בשבת, שהוא יום קדוש, והאדם מתקדש ונמצא מוקף בקדושה, היה צריך להיות שאדם יעסוק כל היום במעשים קדושים, ובדיבורים קדושים, ומחשבות קדושות, אך למעשה המציאות היא שזה קשה מאד, וההתמדה בשבת קשה יותר מכל השבוע.

וכמו כן בחודש אלול בשנה הזאת, שזכינו לזכויות הגדולות לקדש שם שמים, כנגד זה יש גם יצר הרע וסקרנות לדבר על ענייני הבחירות, שזה מעניין מאד, מה התוצאות, מה היה ומה יהיה.

ואין שום תועלת מהדיבורים האלו, אבל זה מעניין, כי יש טבע של סקרנות באדם, שהוא מעוניין לדעת מה יש בעולם.

וצריכים לדעת כי זה ניסיון, ומה ייצא מזה, הרי אין בזה שום תועלת, וזה ביטול תורה, ובאותו הזמן אפשר לעסוק בתורה, או לעשות מעשים טובים אחרים, תורה ותפילה, להגיד תהלים או ללמוד משניות וכיוצא בזה, יש הרבה מעשים טובים שאפשר לעשות באותו הזמן.

והנה בשבת יש גם נשמה יתירה, ומו"ר הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל אמר שאפשר להרגיש את הנשמה היתירה בשבת, וכבר דיברנו פעם שגם אפשר לראות על הפנים, שיש אנשים שפניהם משתנות בשבת, ויש להם פנים אחרות, פנים של שבת, פנים חדשות, אבל לא כולם כך.

וגם ערב שבת הוא זמן הכנה לשבת, ובמשנה ברורה סימן ר"נ כתב בשם מגן אברהם "טוב שיאמר על כל דבר שקונה זהו לכבוד שבת, כי הדיבור פועל הרבה בקדושה", וכן בכל ההכנות לשבת, כגון כשלוברים בגדי שבת, כדאי לומר בפה שזה לכבוד שבת קודש, וזה מוסיף קדושה. וראיתי גם אדם שבסעודות שבת היה אומר על כל דבר שאוכל שזה לכבוד שבת, לשם מצות עונג שבת, וכדאי לעשות כן, לומר בפה את המצוה שעושים.

ובאמת הרי שבת הוא יום קדוש, כמו שכתוב (בראשית ב, ג) ויברך וגו' ויקדש אותו, והוא זמן של קדושה, שהאדם נמצא בתוך קדושה, בתוך זמן קדוש, כמו שנמצא במקום קדוש, שהקדושה נמצאת, והוא בתוך הקדושה, והוא עצמו גם כן מתקדש בזה. וזו הסיבה שיש פנים חדשות בשבת, כי הקדושה משפיעה על פנימיות האדם, וכידוע פנים זה הפנימיות, ועל ידי זה מקבלים פנים אחרות, פנים חדשות.

וכמו כן אפשר לזכות על ידי כוח המחשבה, שאם אדם חושב מחשבות קדושות הרי הוא מתקדש, וזה מגיין עליו ומציל אותו, כמו שאמרנו (סוטה כא, א) תורה מגנא ומצלא.

ומעשה שהיה עם הגאון רבי שלמה קרליץ זצ"ל שנסע פעם באוטובוס והייתה תאונה, ואמר לו מרן החזון איש זצ"ל שכנראה הוא הפסיק לחשוב בדברי תורה, ובאותו הרגע לא חשב, כי אם היה חושב בדברי תורה לא הייתה התאונה, שהתורה מגנא ומצלא.

ועוד מסופר על החזון איש בעצמו, שהלך פעם ברחוב במינסק כשהייתה סכנה גדולה ללכת שם, בתקופת מלחמת העולם הראשונה, ואמר כי הוא היה בטוח שלא יארע לו שום נזק, מפני שגמר אז לכתוב את ספרו על עירובין. זהו כוח התורה שמגנא ומצלא.

וכאמור כעת באלול יש ניסיון, שמתעניינים בתוצאות הבחירות שהיו, כמה קיבלו כל המפלגות, כמה זה וכמה זה וכמה זה, ומאד מעניין לדבר על זה, אך זהו ניסיון, וצריכים לעמוד בניסיון.

ובמסילת ישרים פרק א' כתב שכל הזמן אדם נמצא בניסיון, מה לחשוב ומה לא לחשוב, מה לדבר ומה לא לדבר, מה לעשות ומה לא לעשות, וזהו מעלת הבחירה, להשתמש עם כוח הבחירה ולבחור בחיים.

והנה לפעמים יכול להיות שיש לאדם איזה זכויות מיוחדות, שעל ידי זה הוא מקבל שעבוד, שמשעבד אותו למעשים טובים ולמחשבות טובות, וצריך סייעתא דשמיא מיוחדת לזה, לקבל שעבוד, שיהיה משועבד לעסק התורה ולמעשים טובים, צריך זכויות.

וכבר סיפרתי המעשה שהיה באחד שבבחרותו היה בעל כישרון חלש מאד, ופתאום נעשה למדן, ונהיה רב עיר בחוף לארץ, ואמר החזון איש כי הוא זכה לזה בזכות הדמעות של הסבתא, שהתפללה בדמעות בהדלקת הנרות על הצאצאים שיעסקו בתורה ויהיו גדולי תורה, והתפילות עם הדמעות של הסבתא השפיעו על הנכד שיצליח בתורה למרות שלא היה כישרוני, ונהיה רב עיר בחוף לארץ.

והנה זה שזכה להיות רב, הרי זה שעבוד, שהוא משועבד לדברי תורה, וחייב ללמוד ולהשיב לשאלות בהלכה, וגם צריך לדבר דברי חיזוק לרבים, וכשבא לדבר להשפיע על אחרים גם הוא בעצמו מושפע מזה, כמו שאמר רבי ישראל סלנטר שכדאי לדבר דברי חיזוק בפני אלף אנשים אפילו אם זה ישפיע רק על אדם אחד והוא המדבר בעצמו, שיושפע ממה שהוא מדבר, ואם אדם משועבד לדבר דברי חיזוק, הרי הוא מושפע בעצמו מזה, אפילו שאינו משפיע על אחרים, ויתירה מכך אם הוא גם משפיע על אחרים.

וכל זה שייך עם זכויות, בזכויות אפשר לזכות הרבה, כמו שאמרנו (יומא לח, ב) הבא ליטהר מסייעין אותו, ואם זכויות של הסבתא מועילות, קל וחומר זכויות של האדם עצמו שבא ליטהר, אם הוא מתחיל ומתאמץ משהו זוכה לסייעתא דשמיא, וזהו מעלת הבחירה, ובחרת בחיים.

נמצא כי הדבר תלוי בנו, וכל אחד יכול לזכות, רק צריך סייעתא דשמיא, ואם בוחרים ועושים מה שצריך זוכים לסייעתא דשמיא. יהי רצון שתהיה לנו סייעתא דשמיא ונזכה לכתובה וחתימה טובה.

מעלת הבחירה

דברים שנאמרו במעמד נעילת ירחי כלה. אב תשס"ה

רבינו יונה בשער השלישי מבאר את מדרגות המצוות ומעלתן לפי הסדר, ומתחיל עם מצוות דרבנו, דברי סופרים, ואחר כך מצוות עשה ולא תעשה, וכתב שם שיש מצוות עשה שהן "מעלות עליונות", והיינו מעלות מיוחדות שהאדם נעשה בהם בעל מעלה, ובעבורם נברא האדם, והם חיובים שחייבה התורה במצוות עשה, לקבל את המעלות האלו.

ומנה שם עשר או אחת עשרה מצוות שהם מעלות עליונות, מכל התרי"ג מצוות יש כמה מצוות שהם מעלות עליונות, ושאר המצוות אינם כן, כגון מצות תפילין, אמנם היא מצוה חמורה מאד, וקרקפתא דלא מנח תפילין אין לו עולם הבא (ר"ה יז, א), אבל זה לא מעלה עליונה, אלא מעשה מצוה, ולעומת זה יש מצוות שהן מעלות עליונות.

והמעלה העליונה הראשונה שהזכיר שם, לא לפי הסדר הכתוב בתורה אלא בסדר אחר לגמרי, היא מעלת הבחירה. והיא מצות עשה בתורה בפרשת נצבים (דברים ל, יט) ובחרת בחיים, מצות הבחירה, שהיא מעלה עליונה. ויש להתבונן מה היא המצוה המיוחדת של "בחירה", הלא ישנן תרי"ג מצוות, וחייבים לקיים כל מצוה ומצוה מצד עצמה, ומה היא המעלה הנוספת של בחירה, הנחשבת למעלה עליונה.

והביאור בזה, כי בחירה שייכת בזמן שיש ניסיון, שיש יצר הרע וקשיים בקיום המצוה, ומצד שני יש יצר הטוב, והם שני יצרים, השכל נגד הטבע, וכשאדם מתגבר על הקשיים ומקיים את המצוה, הוא מקיים בזה מצות הבחירה, כיון שהיה לו ניסיון והיה צריך להחליט ולבחור, וכל שיש לאדם הוה אמינא שלא לקיים את המצוה, והוא מקיים את המצוה מפני החיוב ועומד בניסיון, זוהי המעלה העליונה של בחירה.

וענין המעלה העליונה הוא שהאדם מתעלה, ומקבל מעלה עליונה מכוח הבחירה, ונעשה אדם אחר עם מהות אחרת על ידי העמידה בניסיון, כמו שביאר הרמב"ן (בראשית כב) את ענין הניסיונות שנתנסה אברהם אבינו, שלכאורה הרי הקב"ה יודע את העתידות, ובדאי ידע שאברהם אבינו יעמוד בניסיון, ולשם מה הוצרך לנסותו? וביאר הרמב"ן כי ענין הניסיון הוא להוציא מן הכוח אל הפועל, כי יתכן שיש בכוחו של אדם לעמוד בניסיון, אבל אחרי שהוא עומד בניסיון **בפועל**, שיש לו קשיים ומתגבר עליהם, הוא נעשה בעל מעלה יותר, וניסיון הוא לשון "הרימו נס", שהאדם מתרומם בזה, ונפשו מקבלת מעלה נוספת, מעלה פנימית, על ידי העמידה בניסיון, ונעשה אדם אחר ממה שהיה קודם.

וזהו מעלת הבחירה, שכל מעשה ומעשה שיש בו ניסיון, אם אדם עומד בניסיון זה בחירה, וכשמקיים את מצות הבחירה הרי הוא מתעלה ומתעלה, וזוכה בזה למעלה העליונה.

וזהו המעלה הראשונה במעלות העליונות, כי בלי כוח הבחירה אי אפשר לעמוד בניסיון, ובטבע הגוף יש יצר הרע ותאוות, ואם אי אפשר להתגבר על התאוות הרי הוא אבוד ויורד מטה מטה, ולא רק שאינו מתעלה, אלא יורד ויורד! וצריך קודם את כוח הבחירה לעמוד בניסיון ולהתגבר על הטבע, וזוהי המעלה ומקבל את המעלה העליונה.

והמעלה השנייה שהזכיר רבינו יונה שם היא מעלת תלמוד תורה, והיא מעלה עליונה, מפני שהתורה נותנת לאדם שלמות ומעלה, כמאמרם (קידושין ל, ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, והיצר הרע והתורה הם תרתי דסתרי, כי התורה משנה את הטבע.

וכשאדם דבוק בתורה בשלמות הרי הוא מתעלה ומתעלה, אבל אם ח"ו יש רפיין והפסקות מלימוד התורה אזי הוא יורד ויורד, כמאמרם (ירושלמי סוף ברכות) אם תעזבני יום יומיים אעזבך, והוא מתעלה ויורד ומתעלה ויורד, וכל מעלת תלמוד תורה היא כשיש רציפות ודבקות בתורה בלי הפסק, שאז האדם מתעלה וזוכה למעלה העליונה.

אך כאמור קודם לזה צריכים בחירה, ובלי כוח הבחירה לא שייך מעלת תלמוד תורה, כי יש יצר הרע וקשה ללמוד ורוצים להתבטל, ויש דברים אחרים המושכים מצד הטבע, וצריך קודם את מעלת הבחירה לעמוד בניסיון ולעסוק בתורה, וזהו מצות ובחרת בחיים, לעמוד בניסיונות ולהתגבר על היצר, וכל עמידה בניסיון מוסיפה מעלה.

ולחיפך אם לא עומדים בניסיון זה ירידה, כמו שאמרו (קידושין מ, א) כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר, והיינו שעל ידי שעבר את העבירה ולא עמד בניסיון, מהותו משתנה! וכבר לא קשה לו לעבור שוב. ואמנם בפעם ראשונה זה עדיין לא נעשה לו כהיתר, אבל כבר יש ירידה, שהפחד מהחטא נחלש אצלו, וכבר אינו מפחד כל כך, ובפעם השנייה הפחד נחלש יותר, והעבירה נעשית לו כהיתר. וכן בכל מעשה ומעשה אם לא עומדים בניסיון זה ירידה, ובפעם השנייה זה כבר נעשה כהיתר, ולחיפך על ידי עמידה בניסיון מתעלים ומתעלים, וזהו מעלת הבחירה.

*

ומצינו במדרש (ילקוט במדבר תרפ"ד) שבשעה שקיבלו ישראל את התורה, נתקנאו אומות העולם מה ראו להתקרב יותר מן האומות, היינו שאומות העולם קינאו בכלל ישראל שזכו להתקרב להקב"ה בקבלת התורה, כי על ידי התורה מקבלים קרבת אלוקים, על ידי מעלת הבחירה וקיום התורה והמצוות זוכים להתקרב.

ואומות העולם קינאו ורצו גם הם קרבת אלוקים, כי הם היו מאמינים ולא כפרו בעיקר האמונה, כידוע שגם הנוצרים והמוסלמים מאמינים שיש בורא לעולם, ובעבר לא היה מי שהעז לכפור בזה, כי זה דבר פשוט שיש בורא עולם ויש דיני שמים, ועובדי עבודה זרה רק טעו שיש גם עוד כוחות

בבריאה (ענין רמב"ם הלכות עבודה זרה), וכיון שהם היו מאמינים, קינאו למה רק כלל ישראל זכו להתקרב, ומדוע לא זכו גם הם לזה.

"סתם פיהן הקב"ה אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאיין", היינו שכלל ישראל הם מיוחסים, ונרמז שם השם על כל שבט הראובני השמעוני וכו', להעיד שגם כשהיו משועבדים במצרים לא שלטו המצריים בשנותיהם (רש"י במדבר כו, ה), והטבע לא התגבר, אלא שמרו את הייחוס שלהם, עם מידות טובות, ועמדו בניסיון, וכשעומדים בניסיון מכוח הבחירה נגד הטבע, זוהי מהות אחרת, וראויים לקבל את התורה, אבל אתם אומות העולם אינכם מיוחסים, כי הטבע שולט עליכם, ולכן אינכם שייכים לתורה. כך השיבם הקב"ה.

ואין זה סותר למה שאמרו חז"ל (ע"ז ב, ב, ספרי ברכה שמג) שהקב"ה חזר על כל האומות ושאל אותם אם הם רוצים לקבל את התורה, ושאלוהו מה כתוב בה, ואמר להם לא תרצח לא תנאף ולא תגנוב, ואמרו שאם כן אינם רוצים לקבלה, ולכאורה הרי זה משבע מצוות בני נח, ובין כך היו חייבים בזה, והביאור הוא כי לא תרצח פירושו להיות "לא תרצח-דיקעס", שהטבע יהיה נגד הרציחה, ואת זה הם לא היו יכולים לקיים, כי גוי בטבעו נהנה מרציחה, והרציחה היא תענוג בשבילו (ענין אור החיים דברים יג, יח), וכן לא תגנוב, אצל הגויים זה נגד הטבע, כי חמדת הממון שולטת עליהם, וזהו שאמר הקב"ה הביאו לי ספר יוחסין שלכם, שהטבע שולט עליכם, ואין לכם את מעלת הבחירה, ולכן אינכם שייכים לתורה.

ומצינו עוד (במדבר רבה ב, ז) שאומות העולם אומרים לכלל ישראל שובי שובי השולמית, הידבקו לנו, בואו אצלנו ואנו עושים אתכם שלטונים, הגמונים, דוכסין, אפרכין, אסטרטליטין וכו', וישראל אומרים מה תחזו בשולמית, מה גדולה אתם נותנים לנו, שמא כמחולת המחניים? שמא יכולים אתם לעשות לנו כגדולה שעשה האלוקים במדבר, דגל מחנה יהודה, דגל מחנה ראובן, דגל מחנה דן, דגל מחנה אפרים, ע"כ.

והיינו שאומות העולם אומרים לכלל ישראל, תהיו כמונו, ותתבללו בנו, וניתן לכם משרות שלטוניות, כמו ראש ממשלה, ושרי ממשלה, משרות וכבוד, שבכל העולם רוצים את זה, ורודפים אחרי זה, ואפילו מתבזים בשביל זה, אם תידבקו בנו ניתן לכם את זה, אך כלל ישראל משיבים להם מה תחזו בשולמית כמחולת המחניים, וכי אתם יכולים לתת לנו את הטעם והענוג שיש לנו בחיים על פי התורה!?

והאומות לא מבינים איזה תענוג יכול להיות יותר ממשרות כמו דוכסין ואפרכין וכו', שזה הכבוד הכי גדול לפי הבנתם, והם מציעים לנו את זה ואינם מבינים למה איננו חפצים בזה, אבל כלל ישראל אומרים להם, שלא כפי שאתם חושבים, לנו יש תענוג יותר מזה, **האשריך בעולם הזה עם פת במלח ומים במשורה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה, שמתגברים על הטבע ועוסקים בתורה, זו מעלת הבחירה, וזהו האושר הכי גדול.**

ואומות העולם רואים זאת, שעם ישראל מאושרים וחיים חיי אושר, כמו שכתוב אצל בלעם (במדבר כו, ב) וירא את ישראל שוכן לשבטיו, שראה את מחנה ישראל, איך נראה בית יהודי, עם איזה אושר, ואיזה תענוג, והרגשת שמחה אמיתית. ופעם אמר לי אדם חילוני שבנו חזר בתשובה, והוא בא להשתתף בשמחת הנישואין של הבר, והתפעל מאד לראות שמחה של בני תורה, ואמר כי מעודו לא ראה שמחה אמיתית כזו, אשריך בעולם הזה, ואומות העולם אינם מבינים ולא יודעים את הטעם הזה.

וזהו המדרש שהביא המסילת ישרים בפרק א' על הפסוק וגם הנפש לא תימלא, משל למה הדבר דומה, לעירוני שנשא בת מלך, אם יביא לה כל מה שבעולם, אינם חשבים לה כלום, שהיא בת מלך. כך הנפש, אילו הבאת לה כל מעדני עולם, אינם כלום לה, למה שהיא מן העליונים. והיינו שהנפש הישראלית אינה שבעה מכל תענוגי העולם הזה, מפני שהיא בת מלך, וצריכה תענוגים של בת מלך, תענוגים של תורה ושל רוחניות, עם אושר בעולם הזה מעין העולם הבא, וזה רק בתורה.

וזהו מעלת כלל ישראל, הנפש הישראלית, שיש לה מהות אחרת, לא כמו אומות העולם, ושאפיתה הפנימית היא תורה ויראת שמים ותרי"ג מצוות עם כוח הבחירה וכוח התורה שיש לנו.

לעילוי נשמת האשה הצדקנית
מרת **פריידא** ע"ה
בת ר' **יוסף אשר טבק** ז"ל
נלב"ע כ' אלול תשע"ב - תנצב"ה
הוקדש על ידי נכדה תלמידי רבינו שליט"א

לעילוי נשמת הגאון הגדול
רבי **אברהם יעקב זלזניק** זצ"ל
בן רבי **שלמה זלמן** זצ"ל
ראש ישיבת עץ חיים וחבר מועצהג"ת
נלב"ע כ"א אלול תש"ע - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרה"צ
רבי **בנימין גוטרמן** זצ"ל
בן הרה"ח רבי **חיים אלעזר** זצ"ל
מחוננו של רבינו שילחט"א
נלב"ע כ"ה אלול תשע"א - תנצב"ה

נדבת ידידינו הרב **יעקב ישראל קניבסקי**
נכדו חביבו ויד ימינו של רשכבה"ג מרן שר
התורה שליט"א, לרגל השמחה במעונו
בהולדת בתו שתחי'
יזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים!